

Oponentský posudek na diplomovou práci Veroniky Dudkové -
Initiating Acts in Classroom Discourse, Praha, 2008

Veronika Dudková se ve své práci zabývá lingvistickou a didaktickou analýzou diskurzu ve třídě a to konkrétně iniciacemi, jejich druhem, pořadím a frekvencí. Jako teoretické východisko si zvolila klasifikaci, která vychází z práce Amy Tsui. Vzhledem k charakteru zkoumaného materiálu se autorka rovněž věnuje didaktickým aspektům analyzovaných situací a to především korelacím mezi typem iniciací ze strany pedagoga a organizací práce studentů během vyučovací hodiny a konkrétně rozvíjenými jazykovými dovednostmi. Cílem analýzy bylo srovnání čtyř vyučovacích hodin čtyř různých učitelek a následné vyhodnocení shodných či odlišných rysů užitých iniciací, což bylo dále podpořeno srovnáním výukových situací na nižším a vyšším stupni gymnázia.

Výsledkem její práce je několik zjištění. Nejčastěji užívaným způsobem práce se studenty je práce ve velké skupině zahrnující všechny přítomné. Autorka nenalezla žádnou významnou korelaci mezi tímto způsobem práce a specifickými iniciacemi. Výraznější tendence se projevil ve vztahu iniciací typu *directive* a *informative* a procvičování psaní, mluvení bylo častěji spojené s typem *elicitation* a poslech s *directive* a *elicitation*. V rámci obecnějšího srovnání dvou věkových úrovní studentů se zdá, že u starších studentů učitelé používali iniciace s vyšší frekvencí, naopak nejčastěji užívaný typ iniciace byl na obou úrovních identický.

Osobně považuji za jeden z nejpřínosnějších momentů práce jistou polemiku s klasifikací A. Tsui, která se při aplikaci na diskurz ve třídě jeví v jednom aspektu problematická. Jedná se konkrétně o rozlišení *requestives* a *directives* ve specifickém kontextu. Způsob, jakým se autorce podařilo vyřešit jistou mezeru v původní klasifikaci působí velice přesvědčivě a její argumenty jsou jasně podloženy zkoumaným materiálem. Nelze tedy než souhlasit i s dalším autorčiným postojem, ze kterého vyplývá, že analýza diskurzu založená na konverzačním modelu převzatém z prostředí školní třídy může být použita víceméně univerzálně.

Měla bych jisté výhrady k použité literatuře. Teoretická východiska a potažmo i praktické implikace v samotné analýze by obohatilo čerpání z některých relevantních českých zdrojů (např. práce Lucie Betákové či Jarmily Tárnykové). Na str. 8 je zmíněna práce od Shegloffa, Jeffersona and Sackse, na kterou chybí odkaz v seznamu literatury. Na str. 24 by pro nezasvěceného čtenáře pomohlo jasněji vysvětlit relevanci teoretického úvodu k jazykovým dovednostem, což na začátku není úplně zřejmé. Na druhou stranu oceňuji postup výkladu, který nejdříve pojednává nejednoznačné iniciace před samotnou analýzou a dává čtenáři dostatečný prostor pro orientaci v materiálu.

Mé výhrady jsou ovšem spíše formálního rázu a samotný výsledek práce významně neovlivňují. Musím ocenit velice časově náročnou práci s autentickým materiálem, který je pro čtenáře přehledně prezentován. Rovněž přístup k formulaci závěrů výzkumu spíše jako popisu tendencí než pravidel prokazuje ne vždy obvyklý nadhled nad zkoumaným materiálem.

Práce odpovídá požadavkům kladeným na diplomovou práci a je, domnívám se, přínosná nejen pro další možný výzkum, ale i pro samotné učitele. Doporučuji ji proto k obhajobě, navrhuji hodnotit předběžně výborně až velmi dobře a konečné hodnocení ponechat na výsledku obhajoby.

V Praze, 9.5.2007